

YUQUMLI KASALLIKLARNING UMUMIY TAVSIFI

*Urganch Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi
Ko'chqarova Iqbol Baxtiyorovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada yuqumli kasalliklarning umumiy tavsifi muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: kasallik, yuqumli, tibbiyot, tabobat, rivojlanish.

ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ИНФЕКЦИОННЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ

Именем Ургенча Абу Али ибн Сины
Преподаватель техникума общественного здравоохранения
Кочкарова Икбал Бахтеровна

Аннотация: В данной статье рассматривается общее описание инфекционных заболеваний.

Ключевые слова: болезнь, инфекционное заболевание, медицина, лечение, развитие.

Yuqumli kasalliklar qo'zg'atuvchilari turli xil yo'llar bilan rivojlanadi. Ularning ko'pi (dizenteriya, bezgak va ko'pgina gijjali invaziyalar) qadim -qadimdan ma'lum bo'lib, qator kasalliklar odamga uy va yovvoyi hayvonlardan yuqqan. Kasallikning bir turi faqat odamga xos bo'lgan holda namoyon bo'lsa (antroponoz kasalliklar), boshqalari - odamlar va hayvonlar uchun umumiy hisoblanadi (zoonoz kasalliklar). Ko'p kasalliklar qo'zg'atuvchilari saprofitlardan paydo bo'lgan bo'lib, keyinchalik ular patogen parazitlarga aylangan (masalan, vabo).

Bunday jarayon, ya'ni yuqumli kasalliklarning vujudga kelishi hozirgacha davom etmoqda (masalan, OITS - orttirilgan immunitet tanqisligi sindromi). Infeksiya (lotincha infectio - ifloslanish, yuqish degan ma'noni anglatadi) - bu kasallik tug'diruvchi mikroorganizmlarning organizmga kirishi bo'lib, bunda organizm bilan ular orasida murakkab jarayonlar kompleksi rivojlanadi. Infeksion jarayon - bu ma'lum tashqi muhit sharoitlarida kasallik qo'zg'atuvchilari ta'siriga javoban organizmda yuzaga keladigan fiziologik himoya va patologik reaksiyalar majmuidir. Biologik nuqtai nazardan infeksiion jarayon parazitizmning o'ziga xos bir ko'rinishi hisoblanadi va bunda har xil yashash sharoitiga (muhitiga) ega bo'lgan ikki organizm kurashadi. Yuqumli kasallik - bu biologik, kimyoviy, klinik va epidemiologik tartibdagi o'zgarishlar va turli belgilar shaklida yuzaga keladigan infeksiion jarayon rivojlanishining eng oxirgi davridir. Shuni alohida ta'kidlash zarurki, organizmga

mikroorganizmlarning tushishi kasallik rivojlanadi degan soʻz emas. Mikroorganizm va ularning mahsulotlari bilan odam organizmi hujayralari orasida vujudga keladigan munosabatlar har xil koʻrinishlarda namoyon boʻladi. Bu mikrobnning xususiyatlari, organizm holati, tashqi muhit sharoitlari hamda ijtimoiy omillarga bogʻliq. Bular taʼsirida infeksiyaning quyidagi koʻrinishlari shakllanadi: Manifest (ekzogen) infeksiya — bunda kasallik belgilari aniq namoyon boʻladi va klassik koʻrinishiga mos keladi. Infeksiyaning oʻtkir va surunkali shakllari yaxshi oʻrganilgan. Bunda tipik va atipik kechadigan infeksiyalar farqlanadi.

Manifest infeksiya yengil, oʻrta va ogʻir koʻrinishlarda kechishi mumkin. Bu infeksiya koʻp hollarda ijobiy yakunlanadi (bem or sogʻayadi). Subklinik (uncha bilinmaydigan) infeksiya — bu aniq klinik koʻrinishga ega boʻlmagan kasallik koʻrinishidir. Bunday vaqtda kasallikni aniqlash juda qiyin kechadi, bu esa kasallikning uzoq vaqt choʻzilib ketishiga sabab boʻladi. Infeksiyaning bu shakli juda muhim epidemiologik ahamiyatga ega. Chunki bunda bemor kasallik manbai sifatida mehnat qobiliyatini saqlagan holda infeksiya tarqatib yuradi. Inapparant (belgilsiz) infeksiya — kasallikning klinik belgilsiz kechadigan shaklidir.

Faqat ular kasallikka xos boʻlgan qoʻshimcha immunologik (bunda spetsifik antitelolarning oshishi kuzatiladi) va boshqa laboratoriya tahlillarining oʻzgarishlari asosidagina aniqlanishi mumkin. Autoinfeksiya (endogen) — organizmning asosiy vazifalarini boshqarib turgan fiziologik mexanizmlar (immunitet, almashinuv jarayonlari va b.jning buzilishi natijasida rivojlanadigan kasallik. Latentinfeksiya — uzoq (6 oydan ortiq) davom etadigan yuqumli kasallik boʻlib, koʻpincha ijobiy natija bilan yakunlanadi. Bu kuchsiz immun javobiga ega boʻlgan kishilar organizmida uchraydi. Uzoq choʻziladigan kasallikning shakllanishidagi asosiy sabablardan biri bu mikroorganizmlar oʻzgaruvchanligidir. Sustinfeksiya — organizmga viruslar (virionlar, prionlar) tushishi natijasida rivojlanadigan yuqumli kasallikdir. Bu infeksiya uzoq (oylar, yillar) davom etadigan yashirin davrga egaligi, sekin rivojlanib borishi, toʻqim a va aʼzolarining oʻziga xos zararlanishi, onkogen taʼsiri va koʻpincha oʻlim bilan tugashi bilan xarakterlanadi. Infeksiya tashuvchanlik - infeksiya tashib yuruvchilar (bakteriya, parazit, virus tashuvchanlik) sogʻlom boʻlishlari mumkin (tranzitor tashuvchanlik). Bunda organizmda kasallik qoʻzgʻatuvchisining boʻlishiga qaramay nafaqat kasallik belgilari, balki immunologik oʻzgarishlar ham kuzatilmaydi. Yuqumli kasallik yakunida 3 oygacha kasallik qoʻzgʻatuvchisining topilishi oʻtkir rekonvalessent deb yuritiladi, 3 oydan oshsa - surunkali deyiladi. Reinfeksiya — mazkur mikrobnning organizmga qayta tushishi natijasida kasallikning yana rivojlanishidir. Superinfeksiya - birlamchi mikrobnning organizmda yoʻqolmasdan turib qaytalanishidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. E.I. Musaboyev, A.Q. Bayjanov. Yuqumli kasalliklar epidemiologiya va parazitologiya. Tibbiyot kollejlari uchun o'quv qo'llanma. «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti Toshkent – 2006.
2. M.D. Axmedova, A.R. Obloqulov, S.N. Boboxomayev. Yuqumli Kasalliklarda Hamshiralikishi O'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot institutlarining 5720600-oliy hamshiralik ishi bakalavriat ta'lim yo'nalishi talabalari uchun darslik sifatida tavsiya etilgan. Toshkent «Iqtisod-moliya» 2008.
3. Majidov V.M. Yuqumli kasalliklar, Toshkent, Ibn Sino, 1993.
4. Shovahobov Sh.Sh. Yuqumli kasalliklar va epidemiologiya asoslari, Toshkent, Ibn Sino, 1997.
5. Musaboyev E.I., Mamatqulov A.R. Emlashda inyeksiya xavfsizligi. Toshkent, 2002.